

INFORMATION FÖR TARMCANCERPATIENTER

Efter operationen

I operationen har en elakartad tumör från tarmen tagits bort. Dessutom har omkringliggande vävnad och lymfkörtlar tagits bort. Tarmcancer uppkommer främst i tjock- eller ändtarmen, mera sällan i tunntarmen.

Ungefär en månad efter operationen får du en tid till en cancerläkare på centralsjukhusets cancerpoliklinik. Läkaren bedömer ifall du behöver tilläggsbehandlingar efter operationen. Det som påverkar bedömningen är tumörens storlek, typ, differentieringsgrad och spridning samt risken för återfall. Dessutom påverkar hur du återhämtat dig från operation, din ålder och dina möjliga övriga sjukdomar den fortsatta behandlingen. På mottagningen tas även ställning till ifall det möjligen rör sig om en ärftlig cancer och med ditt medgivande kan vid behov göras remiss till specialistläkare gällande ärftliga sjukdomar. Före läkarbesöket kontrolleras blodprov och hjärtfilm (ekg) och vid behov ordinerar andra undersökningar (t.ex. röntgen). Du får oftast tiden till mottagningen och möjliga undersökningar per post.

Adjuvant behandling

Efter operationen kan man ge tilläggsbehandling i form av läkemedels- eller strålbehandling. Målet med en sådan tilläggs(adjuvant)behandling är att förstöra möjliga kvarvarande mikroskopiska cancerhärdar i kroppen.

Det görs en individuell bedömning för dig om adjuvant behandling behövs. Dessutom görs det en bedömning om det efter operation av ändtarmscancer behövs strålbehandling av operationsområdet.

Cytostatikabehandling

Ifall det efter operationen bedöms vara indicerat att ge cytostatikabehandling, får du behandlingen på cancerpolikliniken antingen i dropp- och/eller tablettform. Infusionsbehandlingen ges oftast polikliniskt, men ibland ges medicinen över två dygn och då får du plats på en av sjukhusets vårdavdelningar. I fortsättningen är det möjligt att ge denna längre behandling med hjälp av en infusionspump i hemmet. Behandling i tablettform tar du själv där hemma.

Före varje behandling tas blodprov, du kan antingen besöka centralsjukhusets laboratorium eller den egna vårdcentralen. Behandlingen ges oftast med tre veckors mellanrum och sammanlagt 6-8 gånger, den sammanlagda behandlingstiden är 4-6 månader. Under behandlingstiden följer vi med dina blodprov och ditt mående regelbundet via besök hos våra sjuksköterskor/läkare. Eftersom cytostatikabehandlingen även förstör kroppens friska celler, så orsakar behandlingen oftast biverkningar. Speciellt möjliga infektionssymtom måste uppmärksammas (feber, förändringar i blodvärden, halsont, långvarig diarré eller förstoppning). Cancerläkaren diskuterar med dig om behovet av sjukskrivning.

Strålbehandling

Strålbehandling är en av de kompletterande behandlingarna vid operation av ändtarmscancer. Behandlingen ges på en strålbehandlingsenhet, varav de närmaste finns på Vasa centralsjukhus och Uleåborgs universitetssjukhus. Ifall cancerläkaren anser att du har nytta av strålbehandling görs remiss till det sjukhus du själv väljer. Tiden meddelas hem till dig per post. Strålbehandling ges varje vardag, fem dagar i veckan och ett behandlingstillfälle tar några minuter. Den sammanlagda behandlingstiden varierar mellan fyra till sju veckor och under den tiden ges ibland samtidigt cytostatikabehandling. Ibland ges strålbehandlingen före operationen för att minska tumörens storlek och möjliggöra det kirurgiska ingreppet.

Under strålbehandlingen kan du bo på sjukhusets patienthem eller dagligen resa hemifrån, varvid resan ersätts enligt allmänt transportmedel (tåg, buss, FPA taxi/samåkning).

Biverkningar av behandlingen

Cancerbehandling kan orsaka olika förändringar i kroppen och olika biverkningar t.ex. diarré och/eller förstoppning, torra slemhinnor, urineringsbesvär och övergående blod i urinen (speciellt strålbehandling) håravfall, trötthet, aptitlöshet, illamående och nedstämdhet. Berätta för/diskutera med vårdpersonalen om dina biverkningar.

Stödtjänster

Vi försöker hjälpa dig på bästa möjliga sätt så att din behandling kan genomföras som planerat. Under behandlingstiden kan du vid behov sjukskrivas. Du får även skriftligt material om din cancer, kostråd, och information om cancerpatients rättigheter. Ifall du har stomi får du träffa stomiskötarskan. Du har möjlighet att vid behov diskutera med personal på den psykiatriska polikliniken. Vid behov ordnas även kontakt med socialarbetare. Information om anpassningskurser får du från den lokala cancerföreningen samt rehabiliteringsskötaren, som även hjälper vid inskaffning av peruk.

Uppföljning

Efter operationen och möjliga kompletterande behandlingar övergår vi till uppföljning, som planeras individuellt för varje patient med beaktande av patientens allmänna kondition, grundsjukdomar och ålder. Vid början av uppföljningen gör cancerläkaren remiss till kirurgiska polikliniken, varifrån du per post får information om de undersökningar som hör till uppföljningen och deras tidpunkt. Uppföljningen utförs oftast under 5 års tid i samarbete mellan sjukhusets kirurgiska poliklinik och din egen hälsocentral.

[Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvelukuntayhtymä](#) | [Mellersta Österbottens social- och hälsövårdssamkommun](#)

För det mesta ordineras blodprovskontroller (liten blodbild, CEA) med 4 månader mellanrum de första två åren och därefter med 6 månaders mellanrum i t.o.m. 5 år.

Eftersom tarmcancer oftast utvecklas långsamt från godartade slemhinneförändringar i tarmen (s.k. polyper), kan man genom att ta bort dessa i ett tidigt skede hindra utvecklingen till cancer. Pga. detta görs koloskopi med jämna mellanrum, ofta ca två och fem år efter operationen. Eftersom risken för återfall av tarmcancer är störst de första två åren efter operationen, så görs i det skedet även röntgenundersökningar, vanligen lungröntgen och ultraljud av buken. Du får under uppföljningen tid till kirurgens eller hälsocentralläkarens mottagning. Fast man med hjälp av uppföljning kan upptäcka en del av tarmcanceråterfallen, är det viktigt att du tar kontakt med hälsocentralens läkare eller kirurgiska polikliniken ifall du efter cancerbehandlingen har symtom som t.ex. oförklarlig viktnedgång, blod i avföringen, långdragna buksmärtor, förändringar i avföringsmönster, långdragen hosta eller andnöd.

Det är viktigt att komma ihåg att en stor del av de som behandlats aldrig drabbas av återfall och många på så sätt tillfrisknar helt från sin tarmcancer.

Kontaktuppgifter

Cancerpolikliniken är öppen måndag till torsdag kl. 8.00–15.30 och fredag 8.00–14.30.

Vid behov kan du kontakta sjukskötare, telefonnummer (06)826 4229.

Telefontider måndag- fredag kl. 9-11.

Stomiskötaren har mottagning på kirurgiska polikliniken månadens första, andra och sista onsdag kl . 8-15.30, telefonnummer 040-653 41 64.

Österbottens cancerförenings rådgivning har öppet måndag-onsdag kl. 10-12 samt torsdag kl. 16-18, adressen är Mannerheimsplatsen 1, Karleby/telefonnummer 06-831 43 20.